

Mbete kí dɔsay kí Pol ndàngì adì Timote

Ta-je kí dɔ mbete-tì kí dɔsay kí Pol ndàngì adì Timote

Pol ingə Timote ɖebo Listrə-tì (Knj 16:1-3) ɖá adì-é ɔw siə nati kadi-é to njèkore kàdì-é mɛɛ kullə kilə mbɛ Poyta kí Maji-tì. Go kaglo-tì kí dɛ 'ra-né kullə nati sɛ lé, Pol inə kullə kɔr nɔ̀ njékəwnə-je kí ɖebo Epɛji-tì mɛɛ ji-é-tì. Go-tì ɖəy ngá ɖá Pol ndàngì mbete kin ulə-né adì-é kɔ kulə-né dingəm mɛɛ-é-tì rəm, kɔ ndó-é-né né dɔ madi-é-tì rəm tɔ.

Pol tɛɛ dangay-tì ɖebo Rɔm-tì ɖá ndàngì mbete kí dɔsay kí adì Timote kin rəm, ɖá ndàngì-né mbete kí adì Titi kin rəm, kɔ kadi d'ɔr-né nɔ̀ njékəwnə-je. Loki 'təl d'uwə Pol dangay-tì kí à to-né sɔy-é ɖá ɛ ndàngì mbete kí njèkungì-tì joo adì Timote. Mbete-je kí mutə kinlé, sar ɖone bè ya kàrè maji kɔ kɔr-né nɔ̀ njékəwnə-je rəm, ɖá maji kɔ ndó-né né njékadmɛɛ-je rəm tɔ.

Mɛɛ mbete-je-tì kí joo kí Pol ndàngì adì Timote kinlé, ɛ ɖa-é ngon-é kí mɛɛ kadmɛɛ-tì adì à to Pol ya je bè ɖá ra siə adì-é adì mɛɛ-é Jeju Kristi rəm, ɛ ya ndó-é né adì-é to njéndó né lə Kristi rəm tɔ. Mɛɛ mbete-tì kí nè kinlé, Pol ole mɛɛ Timote dɔ-tì kɔ kadi ɔsi ta njéndó dow-je né-je kí ngɔm. Ɛ adì-é ndu-je kɔ kadi un-né dɔ kullə-je lə njékəwnə-je, ə ta kí sobi dɔ kəm rəbi mbəti njékɔr nɔ̀ njékəwnə-je, kì njékində kəm-dé go né-je-tì lə njékəwnə-je, kì kəm rəbi kində kəm go kuti dow-je-tì kí gay-gay kí dan njékəwnə-je-tì tò dan ndu-je-tì kinlé tɔ.

Tɔʒi rɔ kɪ lapiya kɪ ra

Tit 1:1-4

¹ Mɔ Pol kɪ Lubə kɪ to Njəkaji-ji, kɪ Jeju Kristi kɪ to nékində mɛɛ dɔ-ti lə-ji ya d'un ndu-dé d'adi-m m'to njəkɔwkuɫə lə Jeju Kristi, ² †ɓá m'ndangi mbete kin m'ulə-né m'adi-i i Timote kɪ m'oo-i kɪ ngon mɛɛ-m bè mɛɛ kadmɛɛ-ti. Kadi ramaji, kɪ koo kəmtondoo, kɪ lapiya lə Bɔbi-ji Lubə rəm, kɪ 'lə Jeju Kristi kɪ to 'Babe lə-ji nɔy sə-i.

Ta kɪ sɔbi dɔ njéndó dow-je né-je kɪ ngɔm

1Ti 6:3-5; Gal 3:10-12,19-24; 2Ti 2:10-18; Knj 26:9-20

³ 'Oo bè, ta kɪ ndɔki m'idə-i loki m'isi m'ow ki dɔnangi Maseduwan-ti lé, m'təl m'ole mɛɛ-i dɔ-ti ɓəy. Ndɔki m'panè: 'Isi ɓebo Epeji-ti nè, kdɔ kadi dow-je kɪ dan-ti-je kɪ 'to njéndó dow-je né-je kɪ rangi lé, 'ɔgi-dé dɔ-ti rəm, ⁴ 'idə-dé kadi d'ɔr rɔ-dé kɔgi mɛɛ kɔr tasu-je-ti rəm, ɓá mɛɛ kɔr ginka-je-ti kɪ sɔy-é goto kin rəm tɔ. Né-je kɪ bè kinlé, oji gaki-ɔ-je, ɓi ra kullə lə Lubə kɪ to kullə kadmɛɛ kin adi ɔw ki kete al.

⁵ 'Un ndu adi-dé bè, kadi dow-je 'ndigi-ɔ kɪ mɛɛ-dé kɪ nda kay rəm, kɪ tagir kɪ maji rəm, ɓá kɪ kadmɛɛ kɪ kədkəm goto-ti rəm tɔ. ⁶ Dɛ kɪ dan-ti-je 'tusi né-je kinlé d'inə, adi d'ur wale mɛɛ tatidə-je-ti kɪ mɛɛ wəy kare. ⁷ Dɛ 'ɓa rɔ-dé dow-je kɪ 'ngay kɪ njéndó dow-je ndukun-je lə Lubə ya rəm, ta kɪ dɛ ya 'pa kàrè 'təl 'gə mɛɛ-é al rəm, ɓá né kɪ 'pa ta-é kɪ mɛɛ-dé kɪ kàre ya kàrè 'təl 'gə mɛɛ-é al rəm tɔ. ⁸ Jəi j'gəi kɪ ndukun lə Lubə lé, maji ya, ngà ra ɓá kadi dow ra-né kullə kɪ rəbi-é tá. ⁹ Jəi j'gəi maji kɪ dow-je kɪ njera né kɪ njururu ɓá ndukun tɔ kdɔ-dé al. Ngà dow-je kɪ ndukun tɔ kdɔ ta lə-dé lé, to njémɛɛndul-je, njémbati təl rɔ-dé go ta-ti

† 1:2 1:2 Knj 16:1

lə Lubə, njékilə kuji dɔ ndu Lubə-ti al-je, njéramajal-je, kɪ njénədi Lubə, kɪ njésɔki Lubə, kɪ njétɔl bɔbi-dé-je əse njétɔl kɔ-dé-je, njétɔl dow-je, ¹⁰ kɪ njérakaya-je, kɪ dingəm-je kí njésangi dingəm madi-dé-je əse dené-je kí njésangi dené madi-dé-je, kɪ njékuwə dow-je ndogi-dé ɔ-ti, kɪ njékəɔta-je, kɪ njékubi rɔ-dé dɔ kəɔta-je-ti, kɪ dow-je kí njéra né-je lay kí ɔsi ta néndó kí tɔgrɔ-ti, ¹¹ kí to néndó kí ɔw nati kɪ Poyta kí Maji lə Lubə kí njèriɔa, Njèkisi dan maji-ti kí dum, poyta kí Lubə ulə ji-m-ti.

Pol gə ramaji lə Lubə

¹² M'ra oiyo 'Baɔe lə-ji Jeju Kristi kí to njəkadi-m tógi, kdɔtalə gə kí ɛ gə-m adi m'to njéra né kí tɔgrɔ-ti ɔa ində-m adi m'ra kullə liə, ¹³ †ə mə kí ndɔki m'to njèpata kɔbi kɪ Jeju rəm, m'to njèkulə kəm njəkadmɛɛ-je ndoo rəm, ɔa m'to njəkadi-dé kɔ nɔ rəm ya, ngà Lubə oo kəmtondoo lə-m, kdɔtalə to né kí m'ra dɔ mbé-ti lokɪ m'adi-né mɛɛ-m Jeju Kristi al ɔəy. ¹⁴ Bəɔa ramaji lə 'Baɔe lə-ji tuu dɔ-m pitim, ra sə-m adi m'adi-é mɛɛ-m rəm, ində ndigi dow-je mɛɛ-m-ti rəm, kdɔ nam kí m'nam kàdi Jeju Kristi-ti. ¹⁵ Jeju Kristi lé, ree dɔnangi-ti nè kdɔ kaji njéramajal-je. Ta kinlé, to ta kí tɔgrɔ-ti rəm, to ta kí asi gaki kadi toki ndigi dɔ-ti ɔgim ya rəm tɔ. Mə Pol lé, m'oo rɔ-m kí njèramajal tɔy dow-je lay. ¹⁶ Bè ya kàrè, Lubə oo kəmtondoo lə-m, adi Jeju Kristi un-m mə kí m'to njèramajal kitə dow-je lay lé, tɔji-né kilə mɛɛ dɔ madi-é-ti liə kí nɔ, dow-je kí d'a kadi-é mɛɛ-dé kdɔ kingə-né kiskəm kí sartagangi lé tɔ. ¹⁷ Lubə kí to ngar kɪ dɔ ɔal-ɔal, njəkoy al, Lubə kí dum koo kɪ kəm, Lubə kí i ya kí kár-i-rè, riɔa kɪ tógi to 'lə-i ya kɪ dɔ ɔal-ɔal. Amən!

---

† 1:13 1:13 Knj 8:3; 9:4,5

Ta dingəm kí Pol adi Timote

¹⁸ Timote, i kí m'oo-i kí ngon mɛɛ-m bè lé, m'ulə kullə kin ji-i-ti titi kí njépata-je kí ta Lubə-ti 'pa-né ta do-i-ti. Ta-je lə-dé, à kadi-i tógi kɔɔ kadi 'rɔ-né rɔ kí maji. ¹⁹ Ngəm kadmɛɛ lə-i rəm, 'ngəm tagir lə-i kí maji kin rəm tɔ. 'Oo, tagir kí maji kinlé, dow-je kí ná-je 'tusi d'ɪnə adi 'tuji-né kadmɛɛ lə-dé kɔgi. ²⁰ Dan dowbé-je-ti kinlé, to Imene-je kɪ Alegjandrə kí m'ɪnə-dé yaki ji Satə-ti, kadi kəm-dé gángi do-dé-ti bá d'a pa ta kɔbi kɪ Lubə gogi al ngá.

2

Pa ta kɪ Lubə kɔɔ dow-je lay

¹ Kete nɔ né-je-ti lay lé, m'ulə dingəm mɛɛ-si-ti kadi 'pai ta kɪ Lubə rəm, 'nɔi ta-é-ti rəm, 'dɔji-é né rəm, bá 'rai-é oiyo rəm, kɔɔ ta lə dow-je lay ya. ² 'Rai bè, kdɔtalə ngar-je rəm, kdɔtalə dow-je kí boy-boy lay rəm, bè kadi j'isi-né selélé kɪ lapiya mɛɛ kuji-ti kí kilə do Lubə-ti rəm, bá mɛɛ panjiyə-ti kí maji rəm tɔ. ³ Né kinlé to né kí maji rəm, bá nəl Lubə kí to Njəkaji-ji, ⁴ kí ndigi kadi dow-je lay ya d'ingə kaji rəm, bá kadi 'gə ta kí tɔgrɔ-ti* maji rəm lé tɔ. ⁵ Kdɔtalə Lubə ra káre-rè rəm, njèkulə dow-je noji nati kɪ Lubə kàrè, ra káre-rè tɔ, adi to Jeju Kristi kí to dow. ⁶ E ya adi rɔ-é gangi-né do dow-je lay: Tɔji-né ta kí Lubə pa sobi-né do kaglo kí ɛ ya ɔji. ⁷ †Ta kinlé bá, Lubə ində-m adi m'to njèndó dow-je rəm, adi m'to njèkɔwkulə-é rəm, kɔɔ kadi dow-je kí 'to jipi-je al lé, m'ndó-dé né kí sobi do kadmɛɛ rəm, kí sobi do ta kí tɔgrɔ-ti rəm tɔ. To ta kí tɔgrɔ-ti, bi m'ədi ta al.

* ^{2:4} ^{2:4} Ta kí tɔgrɔ-ti kí ta-é tò nè kinlé, sobi do ta lə Lubə. † ^{2:7} ^{2:7} ^{2Ti} ^{1:11}

⁸ M'ndigi kadi lo lay ya dingəm-je 'pa ta kì Lubə kì ji-dé kí aa njay kí kɔy kì taá†, nal wɔngi rəm, b́a nal kɔsi-nə ta rəm tɔ.

*Ta kí sɔbi dɔ dené-je kí njékadmɛɛ-je
1Pi 3:1-6; Tit 2:3-5*

⁹ †Bè ya tɔ, kadi dené-je 'mɔne kì kubi-je kí tuwə kɔɔ-dé rəm, kí ɔn dɔ rɔ-dé maji rəm, kí ulə rɔsɔl dɔ-dé-ti al rəm, kadi d'uwə dɔ-dé kuwə dɔ kí gati-é nɔ əse kí 'ra kì lɔr-je əse kì mædkɔsi-je al rəm əse d'ɔɔ kubi-je kì là-é tò b́ay-b́ay al rəm tɔ. ¹⁰ Ngà kadi 'tɔji mandì lə-dé mɛɛ kullə ra-je-ti kí maji-maji kí tuwə kullə ra dené-je kí 'to njékilə kujì dɔ Lubə-ti b́ane. ¹¹ Kadi dené isi selélé oo néndó kì dɔ kí sɔl lɔm. ¹² Mɔ m'adi tarəbi dené kadi ɔ nɔ dingəm-je-ti ndó-dé né al rəm, kadi ɔw kì tɔgi dɔ dingəm-ti al rəm, ngà kadi isi selélé.‡ ¹³ Kdɔtalə Lubə ra Adam ya kete, b́a ra Kawa b́əy. ¹⁴ Ə to Adam b́a Sú ədi-é al. Ngà to dené b́a Sú ədi-é adi al dɔ ndu Lubə. ¹⁵ Bè ya kàrè, dené à kaji kì takul təl kí ɛ təl kɔ ngan-je, kinə uwə rɔ-é ngà mɛɛ kadmɛɛ-ti, kì mɛɛ ndigi dow-je-ti, kì mɛɛ kaa njay-ti kì panjiyə kí maji.

3

*Ta kí sɔbi dɔ njèkində kəm-dé go njékəwnə-je-ti
Tit 1:5-9; 1Pi 5:1-4*

¹ Kinə dow madi ndigi kadi n'to njèkində kəm-n'è go njékəwnə-je-ti rəmə, to kullə kí maji nɔ ya é b́o-é ra-é

† 2:8 2:8 Jipi-je lé, ndɔ-je madi d'ɔy ji-dé kì taá b́a 'pa ta kì Lubə ('Ndó Pa 134:2; NJe 2:19). Ji kí aa njay tɔji mɛɛ kí aa njay b́i to ta lə tɔgi ji kì man kadi aa kin al. † 2:9 2:9
1Pi 3:3 ‡ 2:12 2:12 'Ndó Tit 2:3-5

tin. Ta kinlé, to ta kí tɔgrɔ-ti. ² †Beɓa njèkində kəm-é go njékəwnə-je-ti lé, à to dow kí ta goto dɔ-é-ti, à to njèdené kí kàre-rè, à to njèkində kəmkaa dɔ rɔ-é-ti, à to njèkore rɔ-é ndəngi dɔ né-je-ti, à to dow kí panjiyè-é tò jugi-jugi al, à to njèkuwə mba-je ki rɔ-é-ti wur-wur, à to dow kí asi ndó dow-je né, ³ à to gɔyibi al, à to njèrɔ kà dow-je al, ngà à to dow kí sol ləm-ləm, à to dow noji, b́á à to njèrakəmnda là al rəm tɔ. ⁴ Njèkində kəm-é go njékəwnə-je-ti lé, à to dow kí njèkində kəm-é go dɛ kí mɛɛ kəy-ti liə maji rəm, à to dow kí asi gaki kadi adi ngan-é-je 'to njétəl rɔ-dé go ta-ti rəm tɔ. ⁵ Kdɔ kinə dow gə kində kəm-é go dɛ kí mɛɛ kəy-ti liə al lé, à ra ban b́á à kasi kində kəm-é go njékəwnə-je-ti lə Lubə wa? ⁶ Njèkində kəm-é go njékəwnə-je-ti lé, à to njèkadmɛɛ sigi al, nè kɔji rɔ à kɔ ra-é kadi ta kí Lubə gangi dɔ Sú-ti kinlé usi dɔ-é-ti tɔ. ⁷ Rəm à to dow kí njèkadmɛɛ al-je kàrè, 'pa ta kí dɔ-é-ti maji n̄a tɔ, kdɔ kadi dow nədi-é al rəm, b́á kdɔ kadi usi mɛɛ gum-je-ti lə Sú al rəm tɔ.

Ta kí sobi dɔ njèkində kəm-dé go né-ti lə njékəwnə-je

Knj 6:1-6

⁸ Bè ya tɔ, njèkində kəm-dé go né-ti lə njékəwnə-je lé, d'a to dow-je kí dow-je d'ilə kujɔ dɔ-dé-ti, d'a to njépata mindi-dé joo al, d'a to gɔyibi-je al, b́á d'a to njékay ngodi kí go rəbi-é-ti al go nékingə-ti al rəm tɔ. ⁹ Ta kí sobi dɔ kadmɛɛ kí tò lo bɔyɔ-é-ti b́á Lubə tɛɛ kà dɔ-é lé, kadi njèkində kəm-dé go né-ti lə njékəwnə-je lé, 'təl rɔ-dé go-ti kà tagir kí maji. ¹⁰ Kadi toki n̄a-dé koo maki, é kinə ta goto dɔ-dé-ti rəmə, d'a ra kullə-é.

¹¹ Dené-je kàrè, d'a to dɛ kí dow-je d'ilə kujɔ dɔ-dé-ti rəm, d'a to njèkulə ta ndil dow-je-ti al rəm, njèkində

† 3:2 3:2 Tit 1:6-9

kəmkaa do ro-dé-ti rəm, bá njéra né kí togro-ti mɛɛ né-je-ti lay rəm to.

¹² Njékində kəm-dé go né-ti lə njékəwnə-je lé, d'a to njédené-je kí káre-rè rəm, d'a to dow-je kí njékində kəm-dé go ngan-dé-je-ti, kì dɛ kí mɛɛ kəy-je-ti lə-dé dɛ ya maji rəm to ɖane. ¹³ Kɔɔtalə dɛ kí 'ra kullə lə-dé maji lé, dow-je d'a kun ta-dé nɔ rəm, bá mɛɛ-dé à nda kay-kay do kadmɛɛ-ti kí d'adi Jeju Kristi lé rəm to.

Lubə tɛɛ do né kí boy kí tò lo ɖoyɔ-é-ti

¹⁴ M'ndangi ta-je kin m'adi-i kì kində mɛɛ do-ti kadi m'ow ro-i-ti ngosnè nɔɔ. ¹⁵ Ngà kinə lé, nja-m nà y ɖəy kàrè, 'a gə kəm rəbi kí a mbɔji-né ro-si dan dow-je-ti lə Lubə, kí 'to njékəwnə-je lə Lubə kí njékisi kəm. Njékəwnə-je kinlé bá 'to njégəti ta kí togro-ti taá titi kí gajì kí ngow dan kəy-ti gəti-né kəy taá kin bè to.

¹⁶ Jeju Kristi, un ro dow ree-né dɔnangi-ti nè, Ndil kí aa njay panè: Ɛ to dow kí njururu. Malayka-je d'oo-é, Njékadmɛɛ-je d'ilə mbɛ ta liə d'adi gin dow-je kí gay-gay.

Dow-je kí dɔnangi-ti nè d'adi mɛɛ-dé Jeju Kristi, Lubə un-é ow siə mɛɛ riɖa-ti.

Ta kí sobi do kadmɛɛ kí tò lo ɖoyɔ-é-ti bá Lubə tɛɛ do-é kinlé, to né kí maji nɔ. To ta kí togro-ti ya.

4

Ta kí do njéndó dow-je né-je-ti kí ngom

1Jə 4:1-3; Kol 2:16-23; 2Ti 2:4-6

¹ Ngà Ndil kí aa njay pa adi aa yérərə ya panè: Kaglo-je-ti kí dɔbɔy-ti lé, dow-je kí dan-ti-je d'a tusi kadmɛɛ lə-dé kinə kɔo tinə go ndil-je-ti kí njékədi dow-je kur-dé wale rəm, kɔo kun go néndó-je kí i ro ndil-je-ti kí

maji al rəm tɔ. ² Dowbé-je kinlé, d'a kadi njéndó dow-je né-je kí ngòm kí 'to njékədi kəm dow-je kin d'ədi-dé d'ur-dé wale. Njékədkəm dow-je kinlé, dɔ-dé təl adi mɛɛ-dé uwə-dé kɪ ta dɔ majal-ti al, toki nin kí dow ɔr ngɔwla pərəə ində rɔ-é-ti ya kàrè gə al ngá kin bè. ³ Dɛ d'ɔgi dow-je kadi 'taa-nə rəm, d'ɔgi-dé kuso né-je kí danti-je rəm tɔ. Ngà né-je kin lay lé, Lubə ya ra kɔ kadi njékadmɛɛ-je kí 'to njégə ta kí tɔgrɔ-ti lé, d'oo maji-é 'ra-é-né oiyo. ⁴ Né-je lay kí Lubə ra lé maji, adi né kí dow à mbati ya goto. Ngà kuso b́a kadi dow uso ra-é-né oiyo tá†. ⁵ Kɔtələ né-je lay lé, ta lə Lubə, kɪ ta kí pa siə təl-dé adi aa njay ngá.

⁶ Timote, né-je kinlé, kinə i 'ndó njékadmɛɛ-je rəmə, 'a to ngonnjəkullə kí maji lə Jezu Kristi, kí ta kí dɔ kadmɛɛ-ti kɪ néndó kí tɔgrɔ-ti kí i ingə-ingə lé asi-i maji. ⁷ Ngà ta tɔti-je, kɪ tasu-je kí tɔ nɛ takəm Lubə-ti lé, ɔsi ngərəngi kɪ rangi.

Ta dingəm-je kí Pol adi Timote

I 'ndó kadi 'ilə kuji dɔ Lubə-ti. ⁸ Kɔtələ ndó ndaji njirə rɔ to né kí maji, ngà maji kɔ né-je nɔ al. Ngà kuji kí kilə dɔ Lubə-ti lé, maji kɔ né-je lay. Dow-je kí njékilə kuji dɔ Lubə-ti lé, Lubə un mindi-é kɔ kadi n'adi-dé kiskəm kí ngɔsnè-ti kin rəm, b́a kiskəm kí sartagangi kí à ree lé rəm tɔ. ⁹ Ta kinlé, to ta kí tɔgrɔ-ti rəm, to ta kí asi gaki kadi toki ndigi dɔ-ti dfigim ya rəm tɔ. ¹⁰ Bəba jəi j'rai kullə rəm, j'iləi rɔ-ji dɔ rəm, kɔtələ j'indəi mɛɛ-ji dɔ Lubə-ti kí njəkisi kəm, kí to njəkaji dow-je lay. Ngà kí boy nɔ lé, ɛ to njəkaji njékadmɛɛ-je. ¹¹ Ta-je kinlé, 'ndəji njékadmɛɛ-je dɔ-ti rəm, b́a 'ndó-dé rəm tɔ.

¹² 'Adi dow nədi-i kɔtələ to kí i 'to basa kinlé al. Ngà kadi i 'to né ndaji lə njékadmɛɛ-je, mɛɛ ta pa-i-ti rəm,

† 4:4 4:4 Kgn 1:31

m̄ē panjiyə-i-ti rəm, m̄ē ndigi dow-je-ti rəm, m̄ē kadm̄ē-ti rəm, b́a m̄ē kaa njay-ti rəm tɔ. ¹³ 'Ində rɔ-i ta ndó mbete-ti ḱi aa njay dan njékadm̄ē-je-ti rəm, 'ində rɔ-i ta kulə dingəm m̄ē-dé-ti rəm, b́a 'ində rɔ-i ta ndó-dé né-ti rəm tɔ. 'Ra b̀e-b̀e ya sar kadi m'ow m'ingə-i-né. ¹⁴ Kadkare ḱi Ndil Lubə adi-i k̀i kəm rəbi ḱi rɔ njépata-je ḱi ta Lubə-ti rəm, k̀i kəm rəbi ḱi rɔ 'ngatógi-je-ti ḱi d'ində ji-dé dɔ-i-ti rəm lé, 'ra 'ndam-né al. ¹⁵ 'Ində rɔ-i ta né-je-ti kinlé rəm, un rɔ-i b̄ikti ya ində ta-ti, kɔ kadi kow k̀i kete lə-i t̀o ndata rəsi takəm dow-je-ti lay rəm tɔ. ¹⁶ 'Oo go rɔ-i i ya maji rəm, 'oo go néndó ḱi 'isi 'ndó dow-je lé maji rəm, 'uwə rɔ-i nga titi. Kdɔtalə ra-é ḱi b̀e kinlé b́a, 'a kaji-né rɔ-i i ya rəm, dow-je ḱi d'oo ta lə-i k̀arè, d'a kaji-né rəm tɔ.

5

Gosi ra kullə k̀i dow ḱi ra majal

¹ Dingəm ḱi 'bugə lé, 'ndangi-é rəy-rəy al, ngà 'ɔji-é ta titi b̀obi-i b̀e, 'ɔji ta basa-je titi ngankɔ-i-je b̀e, ² 'ɔji ta dené-je ḱi 'bugə titi kɔ-i-je b̀e, b́a 'ɔji ta nganmandi-je titi kɔnan-i-je b̀e, k̀i tagir ḱi aa njay.

Ta ḱi dɔ njəngɔwkoy-je-ti

³ 'Oo go njəngɔwkoy-je ḱi dow dɔ-dé goto. ⁴ Ngà kinə njəngɔwkoy ḱi ngan-é-je əse nganka-é-je d'isi nɔɔ rəmə, né ḱi dɔsəy ḱi d'a ra kɔ kilə-né kuji dɔ Lubə-ti ən: Dɛ d'a koo go dɛ ḱi m̄ē kəy-ti lə-dé dɛ ya rəm, d'a koo go njékoji-dé-je kɔ kuti ḱi ndok̄i d'uti-dé lé tɔ. Ɛ kin b́a to né ḱi nəl Lubə. ⁵ Njəngɔwkoy ḱi isi k̀i kár-é, ḱi dow dɔ-é goto lé, ɛ ində m̄ē-é dɔ Lubə-ti ə uwə rɔ-é nga pa siə ta rəm, b́a dəji-é né ndɔɔ-je k̀i kada-je rəm tɔ. ⁶ Ngà njəngɔwkoy ḱi isi əy ngɔdi go né-je-ti ḱi

dɔnangi-ti nè lé, lé isi kɪ dɔ-é taá ya kàrè, ɛ oy ngá. ⁷ Ɛ kin b́a to né-je kí 'a ndəji-dé dɔ-ti, kɔ dɔ kadɪ dow ilə-né ta dɔ-dé-ti al. ⁸ Kinə dow madi oo go noji-é-je al, ə kí boy n̄a lé, kinə oo go dow-je kí m̄eɛ kəy-ti liə al rəmə, to dow kí ilə kadm̄eɛ liə kɔgi, ɛ maji al n̄a itə njəkadm̄eɛ al b̄əy. ⁹ Njəngɔwkoy kí njékəwn̄a-je d'a kində ri-é kɔ koo go-é lé, b̄al-é à ra kɔrmek̄ə kow kɪ taá b̄ane, à to dené kí ndɔki ore kəm-é go ngɔbi-é-ti ya káre-rè ¹⁰ rəm, à to dené kí d'a gə-é kadɪ kullə ra-é maji-maji, adi à to njəngəm ngan-é-je maji rəm, njəkuwə mba-je kɪ rɔ-é-ti wur-wur rəm, njətogi nja* njékaa njay-je rəm, njera kɪ dangi-ti-je rəm, b́a né-je kí gay-gay lay kí maji b́a to kullə ra-é rəm tɔ. ¹¹ Ngà njəngɔwkoy-je kí rɔ-dé tò kare b̄əy lé, ində ri-dé m̄eɛ mbete koo go njəngɔwkoy-je-ti lé al. Kɔɔtalə loki b̄o dingəm ra-dé lé, d'ubə Kristi, dow kí Lubə mbəti-é d'ɪn̄ə-é ə 'ndigi taa ngɔw gogi, ¹² adi d'usi-né m̄eɛ ta kí gangi-ti, kɔɔtalə kun mindi lə-dé kí d'un d'adi Kristi kete lé, 'tusi d'ɪn̄ə kɔgi. ¹³ B̄əy b́a njəngɔwkoy-je kí rɔ-dé tò kare lé, 'ndigi ra kullə al, b́a 'ndó kilə kɪ takəy-takəy rəm, d'a dɔ-ti n̄ɔɔ 'təl njékində nané-je rəm, njépata-je kí usi-dé-ti al rəm, b́a njépata-je kí tuwə pa al rəm tɔ. ¹⁴ Gin-é kin b́a, m'ndigi kadɪ njəngɔwkoy-je kí rɔ-dé tò kare b̄əy lé, 'təl 'taa ngow d'oji-né ngan-je, d'oo go m̄eɛ kəy-je lə-dé maji, kɔ dɔ kadɪ njéba-je lə-ji d'ingə rəbi 'pa-né ta kí maji al dɔ-ji-ti al. ¹⁵ Kɔɔtalə njəngɔwkoy-je kí dan-ti-je d'ilə kadm̄eɛ lə-dé kɔgi ngá, adi d'un go Sat̄a. ¹⁶ Ngà kinə dené kí to njəkadm̄eɛ ɔw kɪ njəngɔwkoy-je m̄eɛ kəy-ti liə n̄ɔɔ rəmə, kadɪ oo go-dé, kɔ dɔ kadɪ njékəwn̄a-je d'ɪn̄ə ji-dé

* ^{5:10} ^{5:10} Togi nja lé tɔji sɔl dɔ kɪ ndigi dow-je titi kí Jeju ra-né kɪ njéndó né-je lé tɔ (Ja 13:1-17).

d'oo-né go de kí dow do-dé goto.

Ta kí sobi do 'ngatóngi-je

1KƆ 9:9-10

¹⁷ 'Ngatóngi-je kí d'or nò njékəwnə-je maji lé, tò kadi toki kilə kujì do-dé-ti, b́á tò kadi toki ra sə-dé rəm tɔ. Ə kí boy nà lé, to ta kí sobi do de kí d'ində rɔ-dé ta ndó dow-je ta-ti lə Lubə rəm, b́á ta ndó dow-je né-ti rəm tɔ.

¹⁸ †Kdo mbete kí aa njay panè: *Mangi* kí d'adi-é ɔ njiyə do ko-ti kdo kadi kaa-é tal lé, 'a do ta-é al, b́á pa b́əy panè: *Dow* kí ra kullə lé, to tó-é kadi à kingə né doji-é tɔ.

¹⁹ 'I kalangi 'ndigi do ta-ti kí dow-je d'ilə do 'ngatóngi-ti al, ngà kadi oo ta-é ta dow-je-ti joo əse mutə kí d'oo kì mbi-dé əse kì kəm-dé tá-je 'ra-né kullə b́əy. ²⁰ De kí 'ra majal lé, 'ndángi-dé takəm dow-je-ti lay, kdo kadi ndəgi-é-je kàrè 'bəl-né tɔ. ²¹ M'un ndu m'adi-i nò Lubə-ti, kì nò Jeju Kristi-ti, b́á nò malayka-je-ti kí Lubə mbəti-dé kadi 'təl rɔ-i go ndukun-je-ti kinlé, ə kadi 'i kalangi 'gangi ta do dow-ti al rəm, b́á kadi 'ra né madi ɔr-né kəm dow al rəm tɔ.

Ta-je kí gay-gay kí Pol ɔji Timote

²² 'I kalangi ində ji-i do dow-ti al rəm, b́á 'ində rɔ-i nati kì dow do majal-je-ti liə al rəm tɔ. I ya 'itə rɔ-i ngərəngi kàdì majal-ti.

²³ 'Isi ta kay man-ti ya par-par al, ngà kadi ɔy man nduu se-se kdo meɛ-i kí isi to-i to-i kin rəm, kdo moy-je kí nà-je kí isi ra-i taá-taá kin rəm tɔ.

²⁴ Majal-je lə dow-je kí dan-ti-je lé, to ndaa-ti rəsi takəm dow-je-ti pá b́əy b́á 'gangi ta do-ti. Ngà 'lə de kí nà-je rəmə, kujə rɔ-é go ta kí gangi-ti tɔ. ²⁵ Gangi-é kí kullə ra-je kí maji toji-né rɔ-é ndaa-ti rəsi kinlé, bè

† 5:18 5:18 Mat 10:10; Luk 10:7

ya tɔ́ é kullə ra-je kí majal kàrè dow à kasi ɓoyɔ-né al rəm tɔ́.

6

Ta kí sɔbi do ɓə-je
EpE 6:5-8; 1Pi 2:18-20

¹ Kadì njékadmɛɛ-je lay kí 'to ɓə-je lé, d'oo 'ɓa-dé-je kí dow-je kí d'asi gaki kadì d'un ta-dé kun kí tɔgrɔ-ti, kɔɔ kadì dow-je 'pa-né ta kɔbi kà Lubə al rəm, 'pa-né ta kí maji al do Poyta kí Maji-ti al rəm tɔ́. ² Dɛ́ kí 'ɓa-dé-je 'to njékadmɛɛ-je lé, kadì d'ilə jirə do to kí dɛ́ 'to ngankɔ-dé-je kà takul Jeju Kristi kin ɓá kadì 'nədi-dé-né al. Ngà kadì 'ra kullə d'adi-dé maji nà kà kete ya ɓəy, kɔɔ kullə-je kí maji-maji kí d'isi 'ra lé, 'ra d'adi njékadmɛɛ-je, adi to ngankɔ-dé-je kí dɛ́ d'ində-dé dan kəm-dé-ti.

Ta kí do néndó-je-ti kí ngom kà kay ngodi go nékingə-ti

Mat 6:19-34

Né kí tò kadì i 'a ndó dow-je ə 'a ndəji-dé do-ti ɛn:
³ Kinə dow ndó né kí rangi, ɓi ɔ njángi do ta-je-ti kí tɔgrɔ-ti lə 'Babe lə-ji Jeju Kristi al rəm, ɔ njángi do néndó-ti kí ɔw go-nə-ti kà kuji kí kilə do Lubə-ti kin al rəmə, ⁴ to njèngom kare ya, gə né al, to dow kí tanaji kí do ngan ta-je-ti kí bɛti-bɛti ɓá to kullə ra-é. Né-je kinlé, ɓá isi ree kí kəmda-je, kà gaki-nə-je, kà kulə ta ndil-nə-ti-je, kà ta kí gángi rim-rim do-nə-ti-je, ⁵ kà tii-nə-je kí sɔy-é goto kí to kullə ra dow-je kí do-dé goto. Dɛ́ 'gə ta kí tɔgrɔ-ti al rəm, 'gir kí kadmɛɛ Lubə lé, to kəm rəbi kingə né.

⁶ Tɔgrɔ-ti ya, kinə dow ore kəm-é do né-ti kí tò ji-é-ti ya rəmə, kadmɛɛ lé, to kəm rəbi kingə né kí nà ya.

⁷ Kɔɔtalə j'reei dɔnangi-ti kà ji-ji kare, ə j'a tɛli kà ji-ji

kare ya tɔ. ⁸ Kinə j'ɔwi kɪ nékuso, kɪ kubi rəmə, ɛ kin ya asi. ⁹ Ngà de kɪ 'ndigi kingə né ya tá lé, d'usi mɛɛ néna-ti, kɪ mɛɛ gum-ti lə Sú, d'usi mɛɛ bo né-je-ti kɪ gay-gay kɪ maji al maji al, kɪ né-je kɪ ndɔjta, kɪ to né-je kɪ isi ungi dow-je dan kɔ-je-ti, b́a dan tuji-ti rəm tɔ. ¹⁰ Kdo kəmnda là lé, to njirə né-je lay kɪ majal, ə de kɪ dan-ti-je kɪ d'ay ngɔdi go-ti 'tusi-né kadmɛɛ lə-dé d'ingə kɔgi lé, de ya d'un rɔ-dé d'ilə dan babo kɔ-je-ti.

Dow lə Lubə: Panjiyə-é kɪ né kɪ à kuwə mɛɛ-é

¹¹ Ngà i, dow lə Lubə lé, 'ɔr rɔ-i ngərəngi mɛɛ né-je-ti kinlé, ə 'sangi kadi 'ra né kɪ njururu, kadi 'ilə kuji do Lubə-ti, kadi 'ində mɛɛ-i do Lubə-ti, kadi 'ndigi dow-je, kadi 'ilə mɛɛ-i do madi-é-ti pɔ rəm, b́a kadi 'sol lom-lom rəm tɔ. ¹² 'Rɔ rɔ kɪ maji kɪ sɔbi do kadmɛɛ, ə kiskəm kɪ sartangani kɪ Lubə b́a-i-né b́a i 'pa ta-é maji n̄a takəm kosi dow-je-ti lé, 'uwə njarara. ¹³ †Nɔ Lubə-ti kɪ to njəkadi kiskəm né-je lay, b́a nɔ Jeju Kristi-ti kɪ pa ta kɪ maji n̄a rəsi nɔ Pɔsi Pilati-ti lé, m'ndəji-i, ¹⁴ kadi 'təl rɔ-i go ndukun-ti lə Lubə ə 'adi rɔ-i aa njay, kadi dow ilə ta dɔ-i-ti al, sar ya kadi 'Babe lə-ji Jeju Kristi tɛɛ-né kɔy ¹⁵ dɔkaglo-ti kɪ Lubə ya ɔji. Lubə lé, to Njəkisi dan maji-ti kɪ dum, ɛ ya kɪ káre-rè to Njètɔgi do né-je-ti lay, ɛ kɪ to Ngar lə ngar-je, 'Babe lə 'babe-je, ¹⁶ kɪ ɛ ya kɪ káre-rè b́a to njəkoy al, njəkisi lo kɪ ndógi-ti kɪ dow asi kɔw-ti al, ɛ kɪ dow oo-é al rəm, b́a dow à kasi koo-é al rəm lé, riɓa, kɪ tɔgi kɪ tɔ sartangani to 'liə! Amən!

Ta kɪ sɔbi do njénékingə-je

¹⁷ I 'ndəji njénékingə-je kɪ dɔkaglo-ti kɪ b́one, kdo kadi 'to njékində kadi-dé-je al rəm, kadi d'ində mɛɛ-dé do nékingə-ti kɪ to né kɪ à kɪ tuji kadi káre-rè kin

† 6:13 6:13 Ja 18:37

al rəm, ngà kadi d'ində mə̃ɛ-dé dɔ Lubə-ti, njəkadi-ji né-je lay mburuki-mburuki adi j'isi j'rai rənəl-é kin tá. ¹⁸ Kadi njénékingə-je lé, 'ra maji rəm, kadi kullə ra-je kí maji-maji bá to nékingə-dé, kadi ji-dé tɛɛ rəm, bá kadi 'to njéra k̀ dow-je rəm tɔ. ¹⁹ Kəm rəbi kin bá kadi 'mbɔ̃-né nékingə-dé kɔɔ ndɔ kí bore, lo-ti kí tò gərərə, kadi 'tɛɛ-né kiskəm-ti kí tɔgrɔ-ti.

Ta lə ngəm néndó kí tɔgrɔ-ti

²⁰ I Timote, 'tɔsi kəm-i go kullə-ti kí Lubə adi-i lé maji. Tatidə-je kí mə̃ɛ wəy kare kí to ta-je kí tò n̄ɛ takəm Lubə-ti, k̀ né-je kí ɔsi ta Lubə ya rəmə 'panè to négə b̀òò ri b̀oo kinlé, 'ɔr rɔ-i ngərəngi mə̃ɛ-é-ti kɔgi. ²¹ Dɛ́ kí ná-je kí d'oy go-ti rigi-rigi lé, 'tusi rəbi kí sɔbi dɔ kadm̄ɛ lə-dé d'ĩnə d'ur wale.

Kadi ramaji lə Lubə n̄y sə-si!

Ta lə Lubə Kunmindī kǐ Sigi

Mango: Ta lə Lubə Kunmindī kǐ Sigi (New Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mango)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

a2451d3b-54b4-50ec-847f-e964bc48641a